

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИРОДНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вступ. *(постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями);*

Важлива роль у дослідженні рекреаційної діяльності належить географічним наукам, зокрема рекреаційній географії. На сучасному етапі географічних досліджень особливе місце займає вивчення рекреаційних систем. Це пов'язано з тим, що в сучасних умовах рекреаційна географія стає соціокультурним явищем глобального масштабу. На перший план у даному випадку виступає культурна діяльність, обмін мистецькими досягненнями, людське спілкування, розвиткові яких сприяє міжнародний туризм, що у свою чергу є частиною рекреаційної діяльності. Соціально-демографічна та економічна ситуація сприяє розвитку рекреаційної діяльності, а кількість людей, які можуть займатись нею невідмінно зростає. Це відповідно призводить до розширення можливостей поновлення працездатності населення і знаходить своє відображення у постійному залученні до рекреаційної діяльності нових територій при всезростаючому навантаженні на традиційні місця рекреації. В таких умовах пошуки природних ресурсів та оцінка можливостей території для організації рекреаційної діяльності набувають важливого значення. Тож не дивно, що ці питання стали одними із основних в рекреації.

У зв'язку зі стрімко зростаючою популярністю рекреаційної діяльності, в останні роки інтенсивно розширюється мережа і площа рекреаційних територій. Зростання попиту в населення на оздоровлення і відпочинок з пізнавальною метою спричиняє необхідність вдосконалення і створення сучасної рекреаційної інфраструктурної забезпеченості. Отже, виникає необхідність здійснення комплексних наукових досліджень функціонування рекреаційних систем. В цьому аспекті інтегрування наукового знання, вдосконалення існуючих і розробка нових методів дослідження є необхідними умовами наукового підходу раціоналізації використання рекреаційних ресурсів.

Обрана наукова проблематика безумовно вплинула і на вибір регіону дослідження – території Івано-Франківської області у її ландшафтному представленні. Пріоритетними у виборі регіону постали такі його специфічні риси: вдале геопросторове положення, значне ландшафтне різноманіття, сприятливі мікрокліматичні особливості, густа мережа шляхів сполучення, чисельні атрактивні історичні й природні об'єкти, та при всьому зазначеному – невідповідність існуючої ситуації в дослідженні ТРС перспективам розвитку тут потужної рекреаційної індустрії.

Вивчаючи будь-яке явище чи об'єкт, дослідник завжди звертає увагу на першопричини його існування. У такому випадку доцільно вести мову про

чинники (фактори) його розвитку, динаміки і т. ін..

Вихідні передумови (аналіз останніх досліджень і публікацій);

Фактор (від лат. factor – роблячий, виробляючий) – причина, рушійна сила якого-небудь процесу, явища, що визначає характер чи окремі його риси так стверджується в “Советском энциклопедическом словаре”, за 1985р. Фактором (чинником українською мовою), в загальному розумінні вважається рушійна сила процесів чи умова, що впливає на них, суттєва обставина в якому-небудь процесі, явищі.

Під чинниками формування ТРС розуміємо ті, що зумовлюють найефективніше функціонування систем у даному місці. Проаналізувати чинники, що впливають на формування ТРС, складно, оскільки багато об’єктивних і суб’єктивних причин часто спричиняють корінні або часткові зміни ТРС.

Н. С. Мироненко виділяє групу економіко-географічних чинників, що впливають на формування ТРС [1]: рекреаційні ресурси, економіко-географічне положення, систему розселення, ступінь розвитку рекреаційної інфраструктури, характер контактів рекреаційного обслуговування з іншими галузями народного господарства. А. Маріот поділяє усі чинники на: селективні (господарство, розселення, соціальні і політичні чинники), локалізуючі (природні і культурно-історичні), реалізуючі (комунікаційні і матеріально-технічні). Л.П. Василенко пропонує, «коли розглядаються специфічні передумови розвитку туризму в конкретному регіоні, виділити суто регіональні фактори і класифікувати їх відповідно до мотивів подорожі так: природні фактори, фактори, пов’язані із історичними і культурними особливостями території, соціально-економічні умови та наявність єдиної інфраструктури, спеціальна інфраструктура регіону». Кравців В., Жук П. пропонують виділяти суб’єктивні та об’єктивні фактори розвитку рекреаційної індустрії [2].

Формулювання цілей статті, постановка завдання.

Головною метою здійсненого дослідження стало краєзнавче вивчення природних чинників і особливостей формування, структури, функціонування та динаміки і перспектив розвитку регіональних рекреаційних систем.

У відповідності до означеної мети були сформульовані і розв’язані такі завдання:

- *проаналізувано теоретико-методичні аспекти досліджень чинників формування рекреаційних систем;*
- *з’ясовано і проаналізовано чинники формування ТРС регіону;*
- *з’ясовано актуальні особливості і потенційні можливості природних чинників у формуванні краєзнавчо-рекреаційного потенціалу регіону;*
- *досліджено актуальний стан функціонування рекреаційних систем і запропоновано ряд відповідних структурно-функціональних картмоделей;*
- *сформульовано загальні рекомендаційні засади з оптимізації рекреаційного середовища області.*

Виклад основного матеріалу дослідження.

Чинники як першопричини, виступають одночасово і як компоненти ТРС і як власне чинники, залежно від наукового рівня їх аналізу. Наприклад, такий компонент ТРС, як природні ресурси, є перш за все чинником формування ТРС регіонально рівня.

Вже судячи тільки із зазначених трактувань можна твердити, що в рекреаційній географії мають місце різні критерії, принципи, підходи до виділення та диференціації факторів розвитку й існування ТРС. Звідси – існує необхідність наукової систематизації чинників ТРС.

На основі існуючих принципів виділення і трактування сутності чинників формування ТРС нами побудовано наближену схему їх ієрархії (табл. 1).

Таблиця 1

Схема систематизації чинників формування ТРС Івано-Франківської області

Група чинників	Чинники	Види рекреації, що найбільше зазнають впливу
Природні	Геолого-геоморфологічні	Спортивна рекреація (Пішохідний туризм Альпінізм Скелелазіння Гірський туризм Екстремальний туризм Лижний туризм Спелеотуризм) Пізнавальна рекреація Лікувальна рекреація Оздоровча рекреація
	Гідрокліматичні чинники	Спортивна рекреація (Водний туризм Екстремальний туризм) Пізнавальна рекреація Оздоровча рекреація (купально-пляжна, прогулянкова) Лікувальна рекреація
	Педобіогеографічні чинники	Оздоровча рекреація (спеціалізовані тури: орнітологічні, мисливські) Пізнавальна рекреація
	Утворення ландшафтної структури	Спортивна рекреація (Велосипедний туризм Автомототуризм) Пізнавальна рекреація
Природно-антропогенні	Агроландшафти	Пізнавальна рекреація Оздоровча рекреація (сільський зелений туризм)
	Природоохоронні території	Пізнавальна рекреація Оздоровча рекреація (екологічні тури)

Соціально-економічні	Розселення	Пізнавальна рекреація (етнічні тури)
	Економічні передумови	Пізнавальна рекреація Лікувальна рекреація
	Екологічні	Пізнавальна рекреація Оздоровча рекреація
Суспільно-історичні	Архітектурно-історичні ресурси	Пізнавальна рекреація
	Біосоціальні	Пізнавальна рекреація
	Подійні	Пізнавальна рекреація

У ній певною мірою відображується складність і різноманітність чинників формування ТРС, що дозволяє нам уточнити їх ієрархічне місце. Загалом же їх класифікація і структурний аналіз ще потребує детального дослідження в майбутньому. Процеси становлення і розвитку ТРС розглядаються як результат взаємодії на різних ієрархічних рівнях в просторі і часі та різних за генезисом груп чинників: просторових, історико-еволюційних, природничих і антропогенних.

Суттєве значення для розуміння стану і динаміки ТРС мають природні ресурси, які виступають з одного боку чинниками формування ТРС, а з іншого – є власне однією із складових елементів даних систем. Зауважимо, що наукових робіт, де б комплексно розглядалися природні ресурси як чинники рекреації притаманні для території Івано-Франківської області з огляду їх взаємозв'язків із ТРС не знайдено. Це робить зазначений аспект досліджень перспективним як для дослідників рекреаційних процесів, так і економгеографів загалом. Цінну наукову інформацію з цього приводу знаходимо у вчених, які свого часу так чи інакше досліджували регіон: О. Адаменка [1-3], Л. І. Воропай [63-64], Б. Гаврилів [65-67], К. І. Геренчука [72-73], В. Гетьмана [74-75], Б. Голояда [77-78], В. Євдокименка [94], М. М. Койнова [139-140], М. М. Приходька [218] та ін.

Геолого-геоморфологічні чинники. Територія області має різноманітний рельєф і поділяється на райони, які відмінні між собою геологічною будовою, різницею висот над рівнем моря і, відповідно, рослинним покривом та тваринним світом. Незважаючи на невелику територію, область за характером рельєфу належить до числа найбільш мальовничих в Україні.

В області до рангу геологічних пам'яток природи загальнодержавного значення виділено одне утворення – «Старуня», а місцевого значення – шість (переважно це мальовничі скельні утворення). Пізнавальне значення мають також інші збережені до наших днів пам'ятки неживої природи, якими багата територія області: у верхів'ях Пруту (г. Говерла) та Дземброні (г. Смотрич) відслонюються химерної форми сірі пісковики з тонко ритмічними пісковиково-аргелітними лусками (Чорногірська свита), на правому березі Пруту біля с.Заріччя Надвірнянського району збереглося унікальне відслонення добротівських верств з відбитками слідів хижаків, парнокопитних, птахів зі слідами повзання, дощових крапель, замерзання, бризів тощо.

На сьогодні геологічні пам'ятки природи використовуються в основному для екстремальних видів туризму, зокрема скелелазіння. Цей вид туризму в основному є самодіяльним та розвивається стихійно. В програмах туроператорів пропозиції щодо такого відпочинку не представлено, хоча потреба в послугах з організації пригодницького туризму на ринку є достатньо висока та зростаюча.

До геологічних утворень належать і підземні води, зокрема мінеральні і термальні води, що знайшли широкий вжиток в рекреаційному господарстві. Власне для рекреації інтерес представляють не підземні шари, що містять воду, а джерела, тобто природні місця виходу вод на поверхню, або артезіанські шпари — штучно створені місця виходу мінеральної води на поверхню. Характеристика окремих джерел має велике значення для лікувальної рекреації. В Івано-Франківській області нараховується більше ста водопунктів мінеральних вод з сумарним добовим дебітом 8812 м³/добу, що складає 13% усіх водопунктів Карпатського регіону [4].

Води 32-х мінеральних джерел області занесено до Державного кадастру „Води мінеральні питні”, із них 12 - лікувально-столових, 20 - природно-столових. Сульфідну воду, яка використовується на відомому бальнеологічному курорті в с.Черче Рогатинського району, внесено в галузевий стандарт України „Води мінеральні лікувальні”[3].

Мінеральні води зі специфічними компонентами і властивостями[75].:

Мінеральні води	Район поширення
типу „Нафтуся ”	смугою в південно –західній частині області в межах Верховинського, Косівського, Надвірнянського, Богородчанського, Долинського районів
вуглекислі води (за складом і властивостями близькі до знаменитих кавказьких мінеральних джерел „Нарзан” і „Казбегі”)	в південній частині області, у межах Верховинського району, у басейні р. Чорний Черемош
сульфідні води	Рогатинському, Тлумацькому, Калуському, Тисменицькому, Коломийському, Городенківському, Снятинському районах
залізисті води	в південній і в південно - східній частинах області в межах Рожнятівського, Богородчанського, Надвірнянського, Косівського і Верховинського районів
содові води	Верховинському, Надвірнянському та Долинському районах
води бромні, йодні, йодо-бромні	у передгірських та гірських районах області, а також складають

	великі поклади в глибоких горизонтах Передкарпатського прогину
хлоридно - натрієві й сульфатвміщуючі розсоли	смугою з північного заходу на південний схід по території Долинського, Калуського, Рожнятівського й Богородчанського районів

Не дивлячись на те, що лікувальні властивості окремих джерел області були відомі ще у XIX ст ("Буркут" у Верховинському районі), на сьогодні використання мінеральних вод у області з лікувальною метою знаходиться на дуже низькому рівні. Найбільш відомими є торфові грязі і мінеральні води курорту Черче, що використовуються для лікування опорно-рухового апарату. Найбільш перспективні для бальнеологічного використання - мінеральне джерело води "Горянка", аналогічної за дією трускавецькій "Нафтусі", в с. Новий Мізунь Долинського району та води курорту Шешори з високим вмістом органічних речовин.

Важливим чинником, який впливає і на інші чинники, і на можливості розвитку багатьох видів рекреації, є рельєф. Загальновідомо, що чим яскравіше виражене чергування різних форм рельєфу території, тим більший інтерес вона представляє для рекреації. Щодо рельєфу Івано-Франківської області, то він у межах регіону досить різноманітний. Тут поєднується терасово-акумулятивний рельєф Передкарпаття з інтенсивною зім'ятістю порід майже в ізоклінальні складки (луски або скиби). Характерною рисою геоморфології окремих хребтів (наприклад, Горган) є те, що як правило, на їх вершинах виступають тверді масивні пісковики, які вивітрюючись, утворюють скелясті урвищі, кам'яні брили, осипи (на гребенях таких високих горганських хребтів як Сивуля, Грофа, Попада, Довбошанка, Братківська тощо). Виразно помітно, що кам'яні осипи поширені на вершинах середньогірських хребтів, які піднімаються понад 1400 – 1500 м. [5].

Складчасто - покривну будову мають гірські хребти системи Чорногора і Гринявських гір. Поверхня найвищого гірського масиву Чорногори ускладнена не лише ерозійними формами, але й численними льодовиковими формами - карами, цирками ("котлами") та моренними валами, які надають їй альпійського вигляду, утворюючи подекуди гострі гребені (особливо по північному схилу Чорногорки та в Чивчинах). На дні льодовикових карів, на висоті 1450-1800 м, знаходяться карові озера. Гострі гребені, іноді з карнизами, є тільки на відрогах вододільного хребта масиву, де зійшлися декілька сусідніх карів одного схилу. Прикладом цього є хребти Великі й Малі Кізли.

Ще один цілком своєрідний район – Покутські Карпати. Це система паралельних невисоких хребтів – антикліналей з широкими гребенями і спадастими схилами. Вони розділені долинами – синкліналями, вздовж яких розміщені села.

З точки зору розвитку рекреації цікавою є наявність схилів, придатних для влаштування гірськолижних та сноубордингових трас і полів. У низині сніговий покрив утримується, як правило, з початку грудня і до березня, а у

високогір'ї - з жовтня і до кінця травня, що важливо для розвитку гірськолижного туризму. В області діє понад 30 гірськолижних витягів, що забезпечують катання на лижах і сноубордах, та розраховані на початківців, дітей, любителів та професіоналів.

Найбільшою популярністю користуються такі гірськолижні зони, як Паляниця, Яблуниця, Ворохта Яремчанської міської ради, м. Косів та смт. Верховина, с. Вишків Долинського району. Тільки на території Яремчанської міської ради – понад 20 гірськолижних витягів загальною довжиною трас понад 60 км. У селищі Ворохта є комплекс трамплінів, що завдяки штучному покриттю діють цілорічно.

Карпати – один з головних районів проведення пішохідних туристських походів. Різноманітність природних перешкод дає можливість туристам оволодіти майже усім арсеналом прийомів техніки пішохідного туризму, орієнтування на місцевості, дозволяють повноцінно проводити навчальні заходи. Розроблені пішохідні маршрути Карпатами є різної категорії складності, від найпростіших прогулянкових (сімейних та дитячих) до складних і багатоденних (для підготовлених туристів) до III категорії складності.

Українські Карпати відносяться до середньовисотних гір, які не досягають снігової лінії і не мають сучасних льодовиків. Абсолютна більшість вершин Карпат нижче 2000 м і лише на масиві Чорногора шість вершин мають більшу висоту, у тому числі, найвища точка Українських Карпат г. Говерла - 2061 м, яка знаходиться в Івано-Франківській області.

Пішохідні походи Карпатами можуть здійснюватись з травня по жовтень місяць. Треба пам'ятати, що у травні на високогір'ї ще багато снігу, а в жовтні значно знижується температура повітря, особливо у нічний час. Найбільш цікаві маршрути йдуть хребтами гір.

Цікавість з точки зору рекреації становить також Тлумач – Городенківський район області Придністерського Покуття. Цей регіон може стати перспективним для розвитку спелеотуризму. На жаль, на сьогоднішній день відкритою для спелеологів професіоналів та просто шанувальників “підземного світу” є лише печера поблизу с. Локітка Тлумацького району та так звані «катакомби» у с. Незвисько Городенківського району (рис.2.14). За нашими спостереженнями – близько десятки ходів та печерних провалів заслуговують уваги та детального вивчення.

Гідрокліматичні чинники. Практично немає жодної країни, де водні ресурси не впливали б на розвиток рекреації. Водні ресурси Івано-Франківської області є важливою частиною її природних рекреаційних багатств.

Мальовничість Карпатських та Придністровських ландшафтів, можна оцінити мандруючи річками. Загальна кількість водотоків на території області нараховує 8321 річку, загальною довжиною 15656 км, із них 188 річок мають довжину понад 10 км, у тому числі 5 річок - довжиною понад 100 км - Дністер, Прут, Свіча, Лімниця та Бистриця з Бистрицею Надвірнянською.

Річки Дністер, Прут, Білий та Чорний Черемош вже давно освоєні аматорами водного туризму. Специфікою такого виду відпочинку як водний туризм є сезонність та необхідність спеціальної підготовки і спорядження, екстремальність умов.

Цікавість до р. Черемошу з боку аматорів водного туризму обумовлюється наявністю на порівняно невеликій відстані комплексу складних природних перешкод, характерних для гірських річок, аж до вищої категорії складності. Великою перевагою Черемоша є близькість населених пунктів і транспортних шляхів сполучення. Важливо і те, що завдяки порівняно м'якому клімату, подорожі по Черемошу можливі з ранньої весни до пізньої осені. На берегах Черемошу збудовано ряд туристських баз. Основними проблемами розвитку такого відпочинку є розміщення верхів'їв Чорного і Білого Черемошу в прикордонній зоні. Незручність полягає також у відсутності спеціально відведених та впорядкованих бівуаків, сигнальних щитів на березі навпроти прижимів, шиверів, перекатів, коловертів, гострих зубів скал. Туристичний сервіс тут знаходиться ще на стадії становлення.

Освоєно і р. Прут, на якій сплави починаються від с. Ворохти. По берегах річки багато цікавих населених пунктів, пам'яток історії та природи.

Потужним рекреаційним ресурсом області є ріка Дністер. Проходження його в межах області не складає значних труднощів. Невелика швидкість течії річки дозволяє в більшій частині робити супутнє відео- та фотознімання. Наявність хороших пологих полян по обидва береги та чисельні струмки з чистою джерельною водою робить цей район доступним і для організації сімейного відпочинку, чи відпочинку організованих дитячих та змішаних груп. Найціннішою, наймальовничішою ділянкою Дністра є Дністровський каньйон, який простягається на 250 кілометрів від гирла Золотої Липи до гирла Збруча. Тут Дністер тече каньйоноподібною долиною, утворюючи багато фантастичних звивів - меандр. Природа каньйону своєрідна та неповторна, схили Дністра покриті реліктовою лісовою та степовою рослинністю. Історичних пам'яток на берегах значно більше ніж на багатьох європейських річках: близько 100 пам'яток живої і неживої природи світового значення, збереглися унікальні еталони відслонень гірських порід. Каньйон починається в районі с. Нижнів унікальним відслоненням юрського періоду, закінчується біля гирла Збруча.

Особливою мальовничістю на території Івано-Франківської області виділяються водоспади. Найвідомішим є звичайно каскад водоспадів на р. Прут в Яремчі, приваблює туристів 13-тиметровий Манявський водоспад та водоспад "Великий Гук" в с. Шешори Косівського району. Менш відомі, але не менш мальовничі водоспади в с. Шепіт цього ж району та в с. Микуличин (водоспад "Крапивлець"), каскад прутських водоспадів у вузькій тіснині під Говерлюю.

На території області склалися сприятливі природні умови для розвитку купально-пляжного виду рекреаційного заняття. Більшість річок протікають рівнинною територією і мають спокійну течію, а тому придатні для купання. На їх похилих берегах є ряд пляжів, які в літній час стають надзвичайно багатолюдними. На базі наявних рибних ресурсів можна розвивати один із видів пригродницького туризму – рибальство.

Озер на території області є мало. Представлені вони невеликими водоймами, які утворилися в старицях річок та в древньольдовикових формах рельєфу Чорногірського хребта Карпат, а також карстовими озерами незначного розміру в Тлумацькому й Городенківському районах.

Цікавим у плані розвитку туризму є освоєння на території Івано-

Франківської області Карпатських озер (Несамовите, Лебедине, Марічейка). Виникнувши багато тисяч років назад на днищах великих, скелястих карів та амфітеатрів стародавніх фірнових полів, озера Несамовите та Марічейка поступово щезають. Багато подібних їм вже засипані продуктами руйнування крутих схилів чи перетворилися в болота (під загрозою одна з перлин Карпатського краю – озеро Лебедине). Доцільним є будівництво в цих місцях туристських притулків. Тим більше, що в цих озерах неважко набагато збільшити глибину і площу дзеркала шляхом простих робіт по зменшенню чи призупиненню стоку.

Всього в області налічується 4 гідрологічні пам'ятки загальнодержавного значення (Болото “Висяче”, “Лисак”, “Ширковець”).

Якість кліматичних умов з точки зору рекреації полягає в ступені їх сприятливості для відпочинку на відкритому повітрі. Більш комфортні кліматичні умови можуть викликати позитивні зміни в організмі людини. Їх основними показниками є тривалість комфортного періоду і відсоток днів зі сприятливими типами погоди за цей період. На рівнинній частині Івано-Франківської області за рік спостерігається біля 140 таких днів, а в гірських районах – на 20-50% менше.

Середньомісячні показники кількості сприятливих для рекреаційної діяльності днів дозволяють визначити тривалість літнього рекреаційного періоду, включаючи в нього ті місяці, в які ймовірна кількість днів зі сприятливими типами погоди складає 50% і більше. В Передкарпатті цей період триває 5 місяців (травень – вересень), на високогір'ї – 3 місяці (червень-серпень), в міжгірних котловинах, де кількість днів зі швидкістю вітру більше 6 м/с незначна (гігієністи вважають таку швидкість вітру несприятливою для відпочинку на відкритому повітрі), – біля 4 місяців (червень-вересень).

Сприятливі умови для зимових видів відпочинку і туризму складаються при наявності снігового покриву не менше 10 і не більше 30-40 см. температура повітря повинна бути в цей період нижче 0°C і не опускатися нижче критичного показника холодного дискомфорту (-28°C). Зимовий рекреаційний період триває в передгір'ї 3-5 місяців, а на високогір'ї до 6-и місяців і більше. Повторюваність сприятливих типів погоди за цей період складає близько 70%.

Ряд метеорологічних чинників навіть при сприятливому тепловідчутті обмежують рекреаційну діяльність. Найбільш значними з них є, безсумнівно, кількість атмосферних опадів. Відсоток днів з інтенсивними опадами (5 мм за добу і більшу) в літній період на рівнинній частині області значний і становить 18%, в гірських районах цей показник зростає (Яремче –23%, Пожижевська – 26%). Більшість санаторно-курортних закладів загального та спеціалізованого профілю в області для курортної терапії використовують саме кліматичне лікування.

Педобіогеографічні чинники.

Фітолікувальний тип рекреаційних ресурсів обмежується параметрами рекреаційного використання лісів і їх водоохоронно-захисними властивостями, цілющим впливом на організм людини і сприятливим санітарно-гігієнічним фоном для лікування, відпочинку, туризму.

Більшість лісових мисливських угідь області представлені середніми та незадовільними умовами для існування основних видів мисливської фауни, що

спричинило переважанням у насадженнях середньовікових деревостанів та сильно вираженим „фактором турбування”. У той же час угіддя з добрими кормовими та захисними умовами складають тільки 4-8%, причому спостерігається тенденція до їх зменшення, що зумовлено збідненням природних комплексів під впливом різних абіотичних, біотичних та антропогенних чинників, надмірних рубок проміжного користування та вітровалів. За останні 20 років питома вага найбільш придатних угідь зменшилась в 3-4 рази, відповідно оптимальна чисельність копитних зменшилась на 30-40%.

Мисливські угіддя Івано-Франківської області (969 тис. га) рішеннями обласної ради надані в користування, терміном на 15 років 33-м мисливським господарствам. Є три групи користувачів мисливських угідь - 16 держлісгоспів (за ними закріплено 430,3 тис. га або 44% усіх мисливських угідь області), 8 мисливських господарств обласної організації УТМР (закріплено 429,5 тис. га або 44%), та 9 господарств інших форм власності (закріплено 109,2 тис. га або 12%).

Утворення ландшафтної структури. До ландшафтних ресурсів рекреації належать мальовничі обширні території, що вирізняються своїм природнім виглядом, а також штучно змінені, пристосовані для відпочинку об’єкти. Важливим компонентом розвитку туризму і рекреації є мальовничість, тобто незвичне для відпочиваючих, рідкісне, іноді унікальне поєднання природних складових, характерне лише для певної території. Мальовничі прикарпатські краєвиди неодноразово описані літературними класиками, що вже саме по собі є доброю рекламою.

Доступність та оглядову ефектність вдало поєднує хребет Кострича - на північному сході відкривається чудова панорама Покуття, а на південному заході – весь ланцюг Чорногірського хребта. Іншим найбільш панорамним центром є г. Говерла, з якої в гарну погоду видно навіть Івано-Франківськ, Коломию та Снятин. В курортному Яремчансько - Яблуницькому регіоні гарні краєвиди можна спостерігати з вершин Хом’яка, Синячки, Великої та Малої Рокіти. Тому по Карпатах розроблено багато пішохідних, гірських, лижних та велосипедних маршрутів, а також маршрутів автотуризму.

Щодо рівнинної частини області, то тут можна відмітити великі пагорби поблизу Рогатина (Квасова Гора) і Галича (Замкова Гора) із своєрідними панорамами. Їх відвідування можна залучити в програму екскурсій та походів вихідного дня. Окремі етапи маршрутів велосипедного та автотуризму перетинають і рівнинну частину області.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому науковому напрямі.

Як бачимо, територія області має різноманітні природо-географічні ландшафти. Найбільший комплекс для організації активного відпочинку - у гірських видів ландшафтів, на які припадає третина території області.

Зростає роль Івано-Франківської області на українському туристичному ринку: туризм визнано пріоритетним напрямком розвитку області, активно розвиваються туристичні продукти, поступово покращується рівень обслуговування туристів, впроваджуються заходи з просування регіону як туристичного. Як наслідок, кількість туристів у область збільшується.

Рекреаційні природні ресурси визначають пріоритетність розвитку оздоровчого та санаторно-курортного туризму. На базі цілющих мінеральних джерел, яких нараховується понад 800, лікувальних торфових грязей, сформовані санаторно-курортні та рекреаційні системи національного значення. В області є десять курортних місцевостей.

Враховуючи природно-ресурсний потенціал, Івано-Франківська область повинна розвиватись виключно інтенсивним шляхом, де економічне зростання не буде суперечити збереженню і поліпшенню якості довкілля, сприятиме раціональному використанню природних ресурсів, збереженню та відтворенню ландшафтного і біологічного різноманіття. Це вимагає переорієнтації економіки на формування рекреаційного комплексу, розвитку індустрії відпочинку і оздоровлення як провідної галузі, та пріоритетного використання потенціалу області, яка є привабливою як екологічно чистий зелений острів на фоні вже забрудненої Європи. Враховуючи процеси глобального потепління, при формуванні обласних туристичних продуктів більший акцент необхідно робити на диференціацію туристичних послуг, особливо в зимовий період.

9. Підвищення якості управління територією, прийняття ефективних рішень з цих питань передбачає забезпечення раціонального використання земель населених пунктів і прилеглих до них територій відповідно до чинного законодавства, природних рекреаційних ресурсів, захист територій від несприятливих природних явищ, запобігання виникненню техногенних аварій тощо.

Потребують особливої уваги питання, які не сприяють формуванню позитивного іміджу регіону як туристичного:

- захист річок, потоків та водойм від засмічення і забруднення промисловими та побутовими стоками,
- реконструкція і капітальний ремонт діючих очисних споруд та будівництво нових у населених пунктах, на підприємствах, де вони відсутні або малопотужні;
- облаштування наявних і нових сміттєзвалищ згідно із вимогами екологічної безпеки та санітарно-гігієнічними нормами;
- вирішення проблеми збору, утилізації та переробки побутового сміття у сільській місцевості.

Список літератури (7-10 джерел, в т.ч. інтернет джерел, оформлених згідно з ДСТУ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації...»).

1. Мироненко М.С. Рекреационная география / М. С. Мироненко, И. Т. Твердохлебов. - М. : Изд. Моск. ун-та, 1981. - 208 с.

2. Кравців В. Концептуальні основи перспективного розвитку індустрії в Карпатах / В. Кравців, П. Жук // Економіка України. - 1993. - № 12. - С. 57-62.

3. Стратегія розвитку та маркетингу туризму Івано-Франківської області до 2015 року/ [І.В. Підлетьчук, О.М. Адаменко, П.В. Андрусак та ін.]. – Івано-Франківськ: 2007, 259 с.

4. Гетьман В. Сучасний стан і перспективи розвитку курортної справи в Карпатському регіоні / В. Гетьман // Гори і люди (у контексті сталого розвитку): Матеріали Міжнар. конф. Т.1. - Рахів, 2002. - С. 39-41.

5. Свистович Р. Горгани - перспективний регіон Українських Карпат / Р. Свистович // Джерела. - № 3. - С.24-34.